

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 105 (23034)

2024-рэ илъэс

ШЭМБЭТ

МЭКЪУОГЪУМ и 15

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклиубгъохэр

макъ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

УнэчІэхъажьым зыфегъэхъазыры

Яна Косенковам иунапчэ кытфылуехышъ, ыдэжъ тырегъэблагъэ. Илъэс 22-рэ зыныбжъ бзыльфыгъэ ныбжыкІэм ежъ иунэ хъакІэхэм ащыпэгъокІын амал джы ыгъотыгъ

А. Іашьын

Шъугу къэдгъэкІыжын, сабий ибэ ыкІи ны-тыхэр зышъхъащымытыжъ ныбжыкІэ 25-мэ хабзэм къаритыгъэ фэ-тэрхэм ялункІыбзэхэр АР-м и Лпышъхъэу Къумпыл Мурат бэмышІэу аритыжы-гъэх. Ахэм яз хъугъэ Янэ. Илъэс 18-м кыщегъэжыгъэу ар чэзыум хэтыгъ. ИпІалъэ кызэрэсыщтыр ышІагъэми, фэтэрым илункІыбзэу кыратыжыгъэхэр зэмыжэгъэхэ шІухъафтын фэхъугъ. УнакІэм джыри кэккощыжыгъэп, изэ-тегъэпсыхъанрэ унэгъо хъызмэтымкІэ ищыкІагъэмрэ язэгъэгъотын ыуж ит.

— ПІэкІорыр, щыгъынхэм апае ухъу-маплэр, гъэучыІалъэр зэрэшъулъэгъоу

изгъэуцогъах. Ахэм якъэщэфынкІэ силахъылхэр, сипшъэшъэгъухэр ІэпыІэгъу кысфэхъугъэх, ахъцэкІи кысэагъэх. ДжырэкІэ шхалІэм пае псэуалъэхэм сяжэ. Кысфашъэжмэ ичыпІэ згъэуцут, етІанэ пщэрыхъапІэр хъазырыщт. Шъхъангъупчэ лухъохэр сянэ-сятэхэм кысфашъэфыщт, — кытфелуатэ Янэ.

«Сянэ-сятэхэр» зилөкІэ, Янэ зы-филорэр къэзылфыгъэхэр арэп, зыплугъэхэу-зылэжыгъэхэр ары нахъ. Ар илъэсипшІ ныбжыым кыщегъэжы-гъэу адыгэ унагъом щапІугъ. Ежъ къэ-зылфыгъэхэр зэрешъохэрэм ыпкъ кыкІэу ны-ты фитыныгъэр хабзэм

алихыгъ. Джарэушътэу Пшычэу шышъхэу кІэлэцЫкІухэр къахынхи апІунхэу гухэлъ зышІыгъэ Шыгъушъэ Къэплъанрэ Сули-мэтрэ яунагъо Янэ кыфэнэу мэхъу. Ныдэлъф, шыпхъу нахъыкІышъэу илэхэм язырэри ежъ игъусэнэу инасып къехъы.

— Сэ сапэкІэ тиунагъо кыфэгъэ пшъэшъэжыем «мам-пап» ылотыгъэти, сэри аушътэу сяджэу езгъэжыагъ. ЕтІанэ, ежъ ялфыгъэу Бэлэ ишІогъэшхо кысэ-кІыгъ. Шыпхъу шыпккъэм фэдэу дэгъоу кысфышъытыгъ, непэ ины тыхъугъэми, зи зэхъокІыгъэп. Ясабий шыпккъэм фэдэу сядигъуи кыздэзекІуагъэх. Ты-зэдаплугъэхэм зэкІэм, сянэ-сятэхэм ялфыгъэхэри хэтэу, зэш-зэшыпхъу шыпккъэу зытэлъытэжы, ІэпыІэгъу тызэфэхъужы. «Шъузэпшъэшъэгъух» залөкІэ, тыгу квеоу «тызэпшъэшъэгъоп, тызэшыпхъу нахъ» тэлө. Мары, унакІэу кысатыгъэмкІэ ахэм яшІогъэшхо кыс-сэкі, — кытфелуатэ Янэ.

Адыгэ унагъом щапІугъэ Янэ лъэпкъ шэн-хабзэхэр зыхищагъэх, адыгабзэм рымыгушъыІэми дэгъоу кыгурэлө. Ыныбжъ икъугъэу изакъоу мэпсэуми, зыплугъэ-зылэжыгъэ ны-тыхэр ытышъхэу

елъытэ, кыхалхъэгъэ хабзэхэм атетэу мэпсэу, ищыІэныгъэ рехъухъэ. Непэ Янэ АКЪУ-м истудентк, социальнэ ІофышІэу еджэ, ащ ыуж юридическэ факультетым чІэхъажынуу рехъухъэ, зыныбжъ имы-къугъэхэм альэныкыокІэ Іоф ышІэ шІо-игъу ыкІи цыкІу-цыкІоу ащ фэкІө.

— Я 9-рэ классым ыуж кІэлэплу сэ-нэхъатыр кІэлэегъэджэ колледжым щызэзгъэгъотыгъ. Ащ ыуж АКЪУ-м сычІэхъажыгъэу сыщеджэ. Апшъэрэ еджапІэм отрядэу «СОБР» щытиІ, ащ сыхэт. Полицием тиригъусэу Іофтхъаб-зэхэм тахэлажъэ, рэхъатыныгъэр къэ-тэгъэгъунэ, шъуашэхэри тилэх. Социальнэ сэнэхъатыр зэзгъэгъотынымкІэ джыри илъэситІу сил. ЕтІани джащ фэдизрэ юридическэм сыщеджэнэу исэхъухъэ, — кытфелуатэ Янэ.

Ау ахэр мурад чыжъэхэр ары, бла-гъэр унэу илэ хъугъэр ищыкІагъэмкІэ зэтыригъэпсыхъани кэккощыжыныр ары. Янэ кылфыгъэу шыпхъу нахъыкІэр унэм дисыщт. Ащи псэупІэ кыратынуу чэзы-ум хэт.

АНЦОКЪО Ирин.

А. Іашьын

Мэкъуогъум и 10-м кыщыублагъэу и 20-м нэс

Мы мафэхэм республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» нахъ пыутэу кыишъутхыкІын шъулъэкІыщт:

Индексэу П 4326: мэзи 6-р — сомэ 1061,40-рэ

БлэшъумгъэкІ фэгъэкІотэн зыхэлъ уахътэр!

КыкІэлъыкІорэ номерыр мэкъуогъум и 19-м кыдэкІыщт.

Мэкуогум и 16-р — медицинэм илофышлэ и Маф

Шхуисэнэхьат епхыгъэ мэфэклымкIэ тышхуфэгущо!

Сыд фэдэрэ лъэхъани обществэм анахь лъытэныгъэ ин зыфишхуэм ащыщыгъ ыкIи ащыщ медицинэм ялофшлэн. Цыфхэм япсауныгъэ къэшыоуххуэм, ошлэ-дэмышла-гъэ зыхэлъ тхьамыклагъохэм ялъэхъан лэпылэгъу шхуафэхуэ, сымаджэхэр нахь псынклэу альэ зэрэтеуцожьыштхэм шхуналэ тешьогъэты.

Мафэ къэс лэфэу жьугъэцаклэрэм шлэ-ныгъэ куухэм анэмыклэу, къулаиныгъи, щэлаги, гуклэгъуи ищыклагъэх. Медицинэ сэнэхьатыр кыхэпхыгъэмэ пшэдэкIыж ин зэрэпхырэр, узышхьамысыжхуэ ащ уфэлэжхэн зэрэфаер, цыфхэр япсауны-гъэклэ кызырэрэпхыгъухэрэр зыщыбгъэ-гущлэ хуушлэ.

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путинэм цыфхэм япсауны-гъэ игъэпытэнклэ ыкIи ахэм ящылаклэ на-хьышху шхыгъэнымкIэ пшэрылхуэу кы-гъэуцугъэхэр непэ зэшлэтыххэ, цыфхэм япсауныгъэ икхуэхуэм лъэгэлэ иным нэгъэсыгъэным, къэлэдэххэмрэ къоджэ-

дэххэмрэ зэфэдэ медицинэ лэпылэгъу яты-гъэным тыналэ тетэгъэты.

Медицинэм илофышлэхэмрэ Адыгэ Респуб-ликэм икхэралыгъо хэбзэ къулыкхуэхэмрэ акIуачлэ зэхэлъу, хэгъэгум ипашэхэм ялэ-пылэгъу хэлъу джырэ шапхэхэм адиштэрэ лъэгэпаклэхэм псауныгъэм икхуэхуэмэн зэрэтетхэштхэм, цыфхэм ящылаклэ нахьы-шху шхыгъэныр кыдэзылхытэрэ пшэ-рылхуэу гъэхьагъэ хэлъу зэрэзэшлэтыштхэм тицыхъэ телъ.

Медицинэм илофышлэ пстэуми тафэлъаю псауныгъэ пытэ, щылэклэшхуэ ялэнэу, ялоф-шлэнклэ гъэхьагъэхэр ашлэнхуэ!

Адыгэ Республикэм и Лышхъхуэ, Урысые политическэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шхольыр къутамэ и Секретарэу КЪУМПЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Кхэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

Мэкуогум и 16-р — Кхурмэн

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ быслымэнхуэ лъытэныгъэ зыфэтхыгъэр!

Кхурмэн мэфэклым фэш! тышхуфэгущо!

Быслымэнхэм анахь агъэлъэлэрэ мэфэкIхэм ар ащыщ. Зыгу шху ил пстэури зэзылхырэ, цыфхэр зэлэблагъэ зышхыхэрэ, гуклэгъум, лъытэныгъэм, шхушлэным, лъэпкъ шэн-хэбзэхэм якхуэхуэмэн фэзы-щэхэрэ мэфэкIэу ар щыт.

Адыгэ Республикэмрэ Краснодар краимрэ я ДиндэлэжыапIэ ты-зэрэфэразэр къэтэлэ лэшлэгъуэ кызылэпычыгъэ шэн-хэбзэ дахэхуэ тиобществэ хэлхэр къэхуэхуэмэгъэнхэм, лъэпкъ зэфэшхьафхэм къа-хэклэгъэхэм ыкIи дин зэмылэужыгъохэр зылэжыыхэрэм зэгурьлонь-гъэ азыфагу илхыным пае лэпышхо зэрагъэцаклэрэм фэш!

Мы мэфэкI лъапIэм унагъо лэпчъ гущуагъо кыфэрэхь, Адыгеим-рэ Урысыемрэ джыри нахь зэтэгъэпсыхьагъэ хуэнхэм нахь фэрэ-гъэхьафх!

Тичылпэгъу лъапIэхэр, тыгу кыддэлэу зэкIэми тышхуфэлъаю псауныгъэ пытэ, насып шхуилэнэу, шхуигухэлъ дахэхэр кыжхуэ-дэхуэнхуэ!

Адыгэ Республикэм и Лышхъхуэ, Урысые политическэ партиеу «Единэ Россием» и Адыгэ шхольыр къутамэ и Секретарэу КЪУМПЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Кхэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЭР

Зичэзыу зэхэсыгъу

2023-рэ илъэсымкIэ респуб-ликэ бюджетыр, Адыгэ Респуб-ликэм шлокл зымылэ медицинэ страхованияемкIэ и Чыплэ фонд ибюджет зэрагъэцаклэгъэм депу-татхэр тегущылагъэх. Муни-ципальнэ къулыкхуэм, шхушлэным-кIэ лэпыгъо заулэмэ зэшлэ-клэу афэхуушхуэу гъэунафэгъэ-ным, ыпкIэ зыхэмылэ юридиче-скэ лэпылэгъу къаратынымкIэ цыфхэм фитыныгъэу ялэр мыу-кхогъэным ыкIи нэмыклэхэм япхыгъэ республикэ законхэм гъэтэрэзыжыныхуэ афашыгъэ-хэм къадырагъэштагъ. Урысые Федерацием бюджетхэмкIэ ыкIи хэбзэлэххэмкIэ икхэбзэгъуцу-гъэхэм зэхьоклыныгъэхэр афэ-шыгъэнхэмкIэ УФ-м и Прави-тельство игъо ылъэгъухэрэм нахь игъэклэтыгъэу зэхэсыгъом щатэгущылагъэх.

2023-рэ илъэсымкIэ респуб-ликэ бюджетыр гъэцэклагъэ хуэгъэ. Сомэ миллиард 48,1-рэ хахъоу ащ илагъ. Ащ хэхъэ сомэ миллиард 18,1-рэ хуэрэ хэбзэ-лахъ ыкIи мыхэбзэлэхъ хахъохэр, сомэ миллиард 30-у экламы-гъэкIожьыштхэр. Республикэ бюджетым хъарджэу ылхыгъэр сомэ миллиард 52,2-рэ, сомэ миллиарди 4,2-м ар фыщы-клагъ.

2023-рэ илъэсым шлокл зи-мылэ медицинэ страхованияемкIэ Чыплэ фондым ибюджет сомэ миллиарди 7,55-рэ хуэрэ хахъо илагъ. Ащ хэхъэ сомэ миллиард 0,03-рэ хуэрэ хэбзэлэхъ ыкIи мыхэбзэлэхъ хахъохэр, сомэ миллиарди 752-у экламыгъэкIо-жыыштхэр. ПстэумкIи сомэ мил-лиарди 7,6-рэ фондым хъарджэу ылхыгъэр. 2024-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м ехуэпIэу мылькхуэ фондым кынэжыгъа-гъэм ыпкъ кыкIыкIэ сомэ мил-лион 54,5-м ар фыщыклагъ.

Гъэсэныгъэм ылъэныкхьокIэ Адыгэ Республикэм икхэралы-гъо хэбзэ къулыкхуэхэм япон-номочиехэм ахэгъэхьогъэным тегъэпсыхьэгъэ законопроектым депутатхэм кыдырагъэштагъ. Федеральнэ гупчэм кырытыгъэ полномочиехэр гъэцэклэгъэнхэм фэш! тазырыр зыфэдизыштхэм игъэнэфэнклэ, ар зэратышт шхы-клэмкIэ ыкIи Адыгеим иреспуб-ликэ бюджет ар зэрэрагъэхьа-штхэмкIэ законом полномочие

Адыгэ Республикэм и Кхэралыгъо Совет — Хасэм ия 37-рэ зэхэ-сыгъо ащ и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм зэрищагъ. Хабзэм ифедеральнэ, иреспубликэ къулыкхуэхэм, чыплэ зыгъэлорышлэжы-нымкIэ къулыкхуэхэм, къэбар жьугъэмкIэ республикэ амалхэм ялы-кIохэр сессием хэлэжыагъэх.

АР-м и Кхэралыгъо Совет — Хасэр

тедзэхэр АР-м иминистрэхэм я Кабинет кырытых: апшхэрэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ уч-реждениехэм бюджет мылькукIэ ащеджагъэхэм лэпылэплэ чыплэ къафэгъотыгъэнымкIэ заказ-чыкым Iуагъэу ылхыгъэр зиукьо-клэ, пIалъэу агъэнэфагъэр къэ-мысызэ бюджет мылькукIэ щеджагъэм илофшлэн зызэпи-гъэукIэ, заказчыкым е бюджет мылькукIэ щеджагъэм зэзэгъы-ныгъэу зэдашыгъэр зызэща-гъаьокIэ.

«Джащ фэдэ лъэхъанхэм ад-министративнэ пщыныж зэра-рагъэхьыштхэр бюджет чыплэ-хэм ащеджэнхэмкIэ зэзэгъы-ныгъэ зэдэзышхыгъэ лъэныкхуэ-хэм пшэдэкIыжхуэ ахьырэр гъэлэшыгъэным фэлорышлэшт»,

— **кылуагъ парламент ко-митетым итхьаматэу Шэуджэн Тембот.**

ЫпкIэ зыхэмылэ юридическэ лэпылэгъур цыфхэм нахьышхоу гъэгъотыгъэным тегъэпсыхьэгъэ республикэ закон иштагъ. Ащ диштэу мыщ фэдэ лэпылэ-гъу зэратыштхэм къахэхьощт. СССР-м и Улэшыгъэ КIуачлэхэм ыкIи нэмыкл дзэхэм ядзэкхуы-кхушлэхуэ зипшхэрлхэр зы-гъэцэклэхэзэ радиациер кызы-гоуагъэхэм ащ фэдэ фитыны-гъэ ялэ хуушт. Парламент ко-митетым ипашху Александр Лобода зэрэхигъэунафхыкIы-гъэмкIэ, ащ фэдэ зэхьоклыны-гъэхэм яшхуагъэклэ ыпкIэ зы-хэмылэ юридическэ лэпылэгъу къаратынымкIэ фитыныгъэу ялэр

нахь икхуэу гъэцэклагъэ хуушт. Законом тетэу республикэм иминистрэхэм я Кабинет ипол-номочиехэм зэхьоклыныгъэхэр афэхуэгъэх. Ахэм адиштэу ыпкIэ зыхэмылэ юридическэ лэпылэгъумкIэ кхэралыгъо ыкIи мыкхэралыгъо системэхэм ахэ-лажхэхэрэр зэрэздэлэжыштхэ-хэ шхыклэр ащ ыгъэнэфощт. За-коном джыри лъэныкхуакулэу къахилхьагъэр цыфым ифи-тыныгъэхэмкIэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэр ахэм зэрахагъэхьагъэр ары.

Лэклэб кхэрал агентхэм яста-тус гъэтэрэзыгъэным епхыгъэ лэпыгъохэр джырэ уахътэм диштэу зэшхуахы. Гушылэм пае, республикэм ипашху игъо ылъэгъу Адыгеим и Лышхъхэ

лэнатлэ зылыгъыгъэм ыкIи ащ иунагъо исхэм ясоциальнэ га-рантиехэм къакегъэчыгъэнэу лэклэб кхэрал агентым иштатус илэ зэрэхуэгъэм епхыгъэу шхоль-рым и Лышхъхэ иполномо-чиехэр зыгъэтIылыжыххэклэ. Джащ фэдэу Федеральнэ хэ-бзэгъэуцугъэу «Урысые Феде-рацием ишхольырхэм хэбзэ къулыкхуэхэр зэрашхыгъэхэрэм ехылагъ» зыфилорэм ди-штэу республикэ законэу «Адыгэ Республикэм и Кхэралыгъо Совет — Хасэм идепутат иста-тус ехылагъ» зыфилорэм гъэ-тэрэзыжыныхэр фэшлыгъэнхэм кыдырагъэштагъ. Адыгэ Респуб-ликэм и Кхэралыгъо Совет — Хасэм идепутат лэклэб кхэрал агентым иштатус илэ зыхуыкIэ иплалэм кыпэу ащ иполномо-чиехэр ыгъэтIылыжыныхэмкIэ лъапсэу щылэхэм къахэхуагъэх. Хэдзынхэм яхьылэгъэ респуб-ликэ хэбзэгъэуцугъэу заулэмэ зэхьоклыныгъэхэр афашыгъэх. Ахэм атэтэу лэклэб кхэрал агентхэр, экстремистскэ лэфшлэ-ным хэцэгъэ цыфхэм афэгъэ-хыгъэ къэбархэм яреестрэ зыл хэгъэхьагъэхэр хэдзын лэфхьа-бзэхэм ахэлэжхэн фитхэп. Мы лэпыгъомкIэ къэгущылагъэр АР-м и Кхэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу игуадзэу, агар политикэмкIэ, мылькхуэрэ чыгумрэ япхыгъэ зэфышхы-клэхэмкIэ комитетым итхьаматэу Цэй Эдуард.

Президентым Кхэралыгъо Думэм фиэгъэхьыгъэ тхыгъэм зэрэщыгъэнэфагъэм диштэу бюджет чыфэхэмкIэ Урысые Федерацием ишхольырхэм ячлы-фэ ищэнтIу атетхыкIыжыгъэ-ным, лъэпкъ проектхэм гъэцэ-клэнклэ федеральнэ бюджетым итрансфертхуэ кыфыхагъэклэ-хэрэр Урысые Федерацием ишхольыр кIуигъоенхэм атэгъэ-псыхьэгъэ федеральнэ законхэм япроектхэм депутатхэм къады-рагъэштагъ. Федеральнэ законэу «лоф зышлэрэ ны-тыхуэ клэлэцы-кIуитIу ащ ехуэ зилэхэм илъэс къэс ахьщэ лэпылэгъу ятыгъэ-ным ехылагъ» зыфилорэм осэ-дэгъу кыратыгъ. Хэбзэлэххэм-кIэ зэхьоклыныгъэшхуэхуэ фе-деральнэ хэбзэгъэуцум игъо къафилхьагъэхэрэм зэкIэми къадырагъэштагъ.

Лъэпкь тхыгъэм ымакъэ зыгъэлурэр

Къаныкьо Заринэ ихъарзынэщ

Усаклоу, тхаклоу, драматургъу, Къэбэртэ-Бэлякъарым игъэзетэу «Горьанка» зыфиГорэм иредактор шхьалэу Къаныкьо Заринэ итхылъыкIэу «Иошхьэмафэ, Мэфэгъэпс» илъэтегъэуцо Москва щыкIуагъ.

Урысыем къыщыдагъэкIыр тхылъхэм яфестивалэу «Красная площадь» зыцIэм ыкIи къэралыгъом щыпсэурэ лъэпкхэм ялитературэ ифестиваль ар ахэлэжъагъ.

Пчэгъу Плъыжъым Урысыем ыкIи Белоруссием ятхылътедзэпIэ 400-мэ ялIыкIохэр къыщызэрэугъоигъагъэх. Иофтхьэбзэ зэфэшхьафыбэ ащ щыкIуагъ: романыкIэхэм, научнэ-популярнэ ушэтынхэм ялъэтегъэуцохэр, концертхэр, спектаклэхэр, кIэлэцIыкIухэм апае десэ-зэхэщэнхэр.

Къаныкьо Заринэ ироманэу «Иошхьэмафэ, Мэфэгъэпс» («Придет и мой махо») илъэтегъэуцо хэлэжъагъэх УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Виктория Родина, Адыгэ Республикэм ыцIэкIэ УФ-м и Федеральнэ Зэлуиэ ФедерациемкIэ и Совет исенаторэу Хьопсэрыкьо Мурат, Урысыем ис цыф лъэпкхэм яныдэльфыбзэхэм яинститут илофышIэхэр, сурэтышIхэр, артистхэр, Москва иапшээрэ

еджапIэхэм ястудентхэр, адыгэу дэххэр.

Къаныкьо Заринэ зэрэхигъэу-нэфыкIыгъэмкIэ, ныдэльфыбзэм-рэ лъэпкь литературэмрэ Москва игугъу зэрэащIырэм мэхьанэшхо иI. Нэпх реализмэм ижанрэ итэу Къаныкьо Заринэ ытхыгъэ романыр къызтегушIэрэр тхаклом ичIыпIэ гупсэу Баксан къушхьэ тIуакIэм дэт къуаджэу Дыгулыбгъуей. Хэгъэгъу зэошхом ыкIи я 90-рэ илъэсхэм яхъугъэ-шлагъэхэр тхыгъэм къыщыгъэлэгуагъэх. Романым игерой шхьалэ я 115-рэ Кавказ дивизием хэтыгъэ дзэкIолIхэм яшIэжыгъэлэпIэ шIоигъоу саугъэт афешы. Нэмыц разведкэм хэтыгъэхэм Iэшхьэмафэ пэлулI чIыпIэхэр къызкIыхагъэщытIыгъэхэр зыушэтыхэрэри къахэкIых. Цыф къызэрыкIохэм яшIульэгъу ишIуагъэкIэ ялахьыл-благъэхэр зыхэфэрэ къыныгъохэм ащаухъумэшъух, аделэх.

ЗипчъагъэкIэ 300 хъурэ тхылъыр фестивалым щызэбгырыкIыгъ, къыдагъэкIыжъыным егупшысэх. Романым иаудиоверсие мэзищым къыкIоцI нэбгырэ 3500-рэ едэлугъ. Къаныкьо Заринэ къызэрылуагъэмкIэ, кIэлакIэхэм апае тхылъищ хъоу «фэнтэзи» жанрэм итэу къыдигъэкIышIт тхыгъэм джыдэдэм Iоф дешIэ. Адыгэ литературэм ащ фэдэ джыри хэтыгъэп. Лъэпкь литературэм илъэныкъуакIэ икызылухын къыдэхъунэу тыцэгугъы.

АР-м итеатральнэ зэхыхь

Адыгеир хэлажъэ

Урысыем ыкIи Китай якультурэхэм яилгъэсхэр зэблэдыгъэхэу къэралыгъуитIум ащызэхэщэгъэнхэм фэгъэхьыгъэ проектэу Россотруднигъэствэм ыгъэнэфагъэм хэтэу «Слово о русском слове» зыфиГорэ Дунэе фестивалэу Пекин щэкIо.

Урысыемрэ стратегическэу къыгот къэралыгъохэмрэ гуманитар зэдэлэжъыныгъэу азыфагу илър гъэпытэгъэным пае Россотруднигъэствэм дунэе мэхьанэ зилэ Иофтхьэбзэ зауэ мыгъэ зэхещэ. Мы проектышхом Адыгеим икIыгъэ лIыкIо купри хэлажъэ.

Пекин икъэгъэлэгъопIэ инхэм ащыц Адыгеим илIыкIохэм тыгъуасэ зыкыщыц

гъэлэгъуагъ. Адыгэ музыкальнэ IэмэпсымэхэмкIэ лъэпкь ансамблэу «Удж», адыгэ къашъомкIэ ансамблэу «Адыгэхэр», Къэбэртэ-Бэлякъарым изаслуженнэ артистэу Бэрбэк Аскэр, АР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, АР-м итеатральнэ объединение ипашэу Ацумыж Рустам Пекин щыпсэурэ цыфхэм къэгъэлэгъонышхо къафатыгъ.

Мыщ фэдэ культурнэ-гъэсэнэгъэ мэхьанэ зилэ проектхэр общественнэ дипломатием иамалышIух, нэмыкI къэралыгъохэм ащыпсэурэ цыфхэм Урысыер, ащ итарихь, икультурэ нахь ягъэшIэгъэным фэIорышIэх.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ТЭУ Замир.

«СшIэнэу сыфай»

КIэлэцIыкIумэ афэгъэхьыгъэ литературэ тхыгъэхэмкIэ Жэнэ Къырымызэ ыцIэ зыхьырэ Дунэе зэнэкIокIу зэхашагъ. Ар мэкуогум и 1-м къыщегъэжьагъэу шышъхьэлум и 30-м нэс кIошт.

Юфтхьабзэм Адыгэ къэралыгъо университетыр кIэщакIо фэхьугъ. «Прозэмрэ поэзиэмрэ», «Иллюстрациер» зыфилорэ уцугъохэр зэнэкIокIум къыдхэлъытагъэх.

КIэлэцIыкIу художественнэ литературэм сэнатушгъэ хэлъэу юф дэ-зышIэрэмэ якъыхэгъэщын, ахэр цIыф жьугъэмэ ягъэшIэгъэнхэр, адыгэ культурэм, лъэпкъым игушъхьэлэжьыгъэ плуныгъэ кIуачIэу ахэлъыр кIэлэцIыкIумэ алыгъэлэсыгъэныр пшъэрэлъэу зэхэ-щакIохэм зыфагъэуцужьы.

ТхакIохэу, кIэлэцIыкIумэ адыгабзэкIэ, къэбэртэе-черкесыбзэкIэ, урысыбзэкIэ афатэхэрэр, сурэтышIхэу, кIэлэцIыкIумэ афэгъэхьыгъэ тхылъхэм иллюстрациехэр афэзышIхэрэр къыхэгъэщыгъэнхэм анаIэ тырагъэтышт.

2024-рэ ильэсым зэнэкIокIум ыцIэщ-тыр «СшIэнэу сыфай». Илъэси 3-м щегъэжьагъэу 12-м нэс зыныбж кIэлэ-цIыкIумэ афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэм, сурэтхэм «нон-фикшн» зыфилорэ тхакIэм тетэу якъэугоин ар фэгъэзэгъэшт.

Жэнэ Къырымызэ ыцIэ зыхьырэ зэнэкIокIур илъэс заулэ хьугъэ зы-рекIокIырэр. Юфтхьабзэм хэлэжьэн гухэлъ зилэхэм ялъэу тхылъхэр зэхэ-щакIохэм афырагъэхьын алъэкIышт. Лъэныкъоу «Усэ ыкIи проза шьуашэм илъэу илъэси 3-м щегъэжьагъэу 5-м нэс» зыфилорэм ялофшIагъэхэр апэ рагъэхьынхэ алъэкIышт, ащ ыуж «Ил-

люстрациехэр», етIанэ «ЗэдзэкIыгъэхэр» къыкIэлъыкIошт.

Тхэхэрэм, сурэтышIхэм, зэ-дзэкIакохэм ялофшIагъэхэм зэхэщакIохэр мафэ къэс къажэх. Сайтым изымыгъэ-хьашьухэрэм электроннэ почтэу jane@yandex.ru зыфилорэм рагъэхьын-хэ алъэкIышт.

ЗэнэкIокIум ехьылIэгъэ шапхъэхэм нэлуасэ зафэшъушIынэу зэхэщакIохэр къышъоджэ. ЮфшIэнхэм осэшI купыр ахэлплъэшт, анахь дэгъухэр къыхигъэ-щыщтых.

ЗэнэкIокIум иосэшI куп хэтхэр: КIуращынэ Лейлэ — театральнэ продю-сер, осэшI купым итхьамат (Москва), АбрэкIо Бэлл — кIэлэцIыкIумэ апэе журналэу «Нур» зыфилорэм иредактор шъхьал, УФ-м итхакIомэ ыкIи журналист-мэ ясоюзхэм ахэт (КъБР, Налчык), Делэкъэрэ Амин — шIэныгъэлэжь, фи-лософии шIэныгъэхэмкIэ кандидат (Мо-сква), Жэнэ Заур — химие шIэныгъэ-эхэмкIэ кандидат, тхакIо, Кавказ йогэм и Ассоциацияе ипрезидент, Бырсыр Абдулахь — сурэтышI, УФ-м культурэм-кIэ илофышIэ гъэшIуагъ, УнэрэкIо Рай — шIэныгъэлэжь, филологии шIэныгъэ-хэмкIэ доктор, профессор, Сулейман Фатим — искусствэхэмкIэ шIэныгъэлэжь (МыекIуапэ), Сергей Филатовыр — сурэтышI, Урысыем исурэтышIмэ я Союз хэт (МыекIуапэ), Ирина Константиновар

— МыекIопэ къэралыгъо технологическэ университетым илофышI (МыекIуапэ), ХьамырзэкIо Нуриет — шIэныгъэлэжь, филологии шIэныгъэхэмкIэ кандидат, доцент. Хьуажь Нуриет — шIэныгъэлэжь,

филологии шIэныгъэхэмкIэ кандидат, Сихьу СултIан — филологии шIэныгъэ-хэмкIэ кандидат.

ЗэнэкIокIум хэлэжьэхэрэм гъэхьа-гъэхэр ашIынэу тафэлъало!

Къашъом фэгъэхьыгъэ Iэнэ хьурай

Лъэпкъ къашъомкIэ Адыгеим и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсыр» зызэхашагъэр илъэс 88-рэ зэрэхьугъэм фэгъэхьыгъэ Iэнэ хьурае республикэ филармонием шыкIуагъ.

АР-м культурэмкIэ и Министерствэ

Журналэу «Балет» зыфилорэм ире-дактор шъхьалэу Валерия Уральская, Московскэ къэралыгъо академическэ къэшъокIо театрэу «Гжель» илIыкIохэр, Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ юфышIэу Марина Куклина, Урысыем ыкIи Дагъыстан язаслуженнэ артистэу, балетмейстерэу Дмитрий Толмасовыр, АР-м культурэмкIэ и Министерствэ

иотдел ипашэу Шэуджэн Бэлэ Юфтхьа-бзэм хэлэжьагъэх.

Лъэпкъ къашъор къэралыгъом ишъо-лпырхэм къащызэтэгъэнэгъэным ыкIи культурэм иучреждениехэм яздэлэжьэ-ныгъэ гъэпытэгъэным Iэнэ хьураер фэгъэхьыгъагъ.

«ЛIэужхэм зэлэпахызэ лъэпкъ къа-шъом ежъежьырэу хэхьоныгъэ ешIы,

зеушъомбгъу. Ащ зэхьокIыныгъэу фэхьу-хэрэр уахътэм епхыгъ. Икызыэтэгъэнэн илофыгъо зэгъыгъэр джэгулэу хахъэхэрэм яамал зэрэзэхьокIырэр арэп, сценэм къытырэ шапхъэхэм ар япхыгъ. Адыге-емкIэ ар IэшIэхэп, сыда плэмэ шъо-лпырым ис цIыфхэр экIэми къэшъуакIэ ашIэ. Шэн-хэбзэ зэхэтыкIэхэр зызэгъа-шIэкIэ, ащ иамапкIэ хэушъафыкIыгъэ къэшъо къызэрымыкIо къэбгъэлъэгъон плъэкIышт», — **къылуагъ В. Уральская.**

Зэхэхьэм тызыгъэгъозэрэ къэбар гъэшIэгъонхэр щызэхэтхыгъэх.

«Къэралыгъо академическэ лъэпкъ ансамблэу «Налмэсыр» зызэхашагъэр илъэс 88-рэ зэрэхьугъэмкIэ тышъуфэ-

гушIонэу тыкъеблэгъагъ. Лъэпкъ къашъомрэ джырэ уахътэм ихореогра-фиерэ зыщызэдиштэрэ къэгъэлъэгъонхэр купым къытигъэлъэгъугъ. Лъэгэплэ иным нэсыгъэ «Налмэсыр» щысэтэхыпI», — **хигъэунэфыкIыгъ М. Куклина.**

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ лъэпкъ ансамблэу «Нал-мэсыр» илъэс 88-рэ зэрэхьугъэм фэгъэ-хьыгъэ концертэу «ГъашIэм пхырыщы-гъэу...» зыфилорэр МыекIуапэ шыкIуагъ. Лъэпкъ шэн-хэбзэм инэпэеплэ хьугъэ къэшъо дахэхэр цIыфхэм къарагъэлъэ-гъугъ.

НэкIубгъор зыгъэхьазыргъэр ЛЪЭПШЪЫКЪО Фатим.

Теклоныгъэ кыыдахыгъ

Ильэс пчъагъэ хуыгъэу клэлэгъэджэ лощлэнэм хэхъоныгъэ егъэшлэгъэным фэлорышлэрэ Урысые общественнэ организациеу «Урысыем иклэлэгъэджэхэм язэлукъ» зыфилорэм клэлэеджаклохэм апае зэнэкъокъоу «Наследники Юрия Гагарина» зыфилорэр зэхещэ.

Р. Бэлэкъо

Надимрэ ащ игъэсаклоу, физикэмклэ ыкли астрономиемклэ клэлэгъэджэу Дышъэкл Жанэ Мыхъамэт ыпхуыр лощтхъабзэм хэлэжыагъэх, щагъэшлуагъэх.

УФ-м ишъолъыр 44-мэ къарыкыгъэ лыкло 175-рэ ащ хэлэжыагъэх, ахэм ахэтыгъэх Донецкэ ыкли Луганскэ народнэ республикэхэм къарыкыгъэхэри. Зэфэсым даклоу «Народное признание педагогического труда» зыфилорэ зэнэкъокъум теклоныгъэ кыщидэзыхыгъэхэм медальхэр афагъэшшоагъэх, джащ фэдэу Урысые зэнэкъокъоу «Наследники Юрия Гагарина» зыфилорэм кыщидэзыхыгъэхэр щагъэшлуагъэх.

Зэфэсым хэлэжыагъэхэм ахэтыгъэх Федерациемклэ Советым ыкли УФ-м и Къэралыгъо Думэ ялыклогъэхэр, апшъэрэ еджаплэхэм ялофышлэхэр, клэлэгъэджэ анах дэгъухэр.

Тичыплэгъу ныбжыкыкы цыклогъэм япроектхэм ягъэхъазырын пэщэныгъэ дызэрихыагъ физикэмклэ ыкли астрономиемклэ апшъэрэ категори зилэ клэлэгъэджэу Дышъэкл Жанэ Мыхъамэт ыпхуыр. Къыхэгъэщыгъэн фае, лэпэлэсэныгъэ ин зилэ клэлэгъэджэм ригъаджэхэрэм апэрэп мыщ фэдэ зэнэкъокъухэм теклоныгъэ кызырэхъадырэр, федеральнэ мэхъанэ зилэ творческэ лощтхъабзэхэм хагъэунафыкырэ чыплэхэр мызэу, мытлоу къащыфагъэшшоагъэх.

Бэлэкъо Надим иушэтын проектэу «Графический ландшафтный дизайн лунной базы» зыфилорэмклэ теклоныгъэ къыфагъэшшоагъ. Ар кружокэу «Дорога в космос» зыфилорэм хэт. Ушэтын ыкли графическэ дизайным пылъ. Ащ

Р. Бэлэкъо

нэмыклэу шлогъэшлэгъонэу ежъ кыу-гупшысыгъэ рекламэр ыкли аватаркэр YouTube-каналым регъахъэ. Проектым даклоу шлэныгъэлэжъхэм апае научнэ ушэтынхэр регъэклогъы. Архитектурнэ ыкли нэмыкл пкыгъоу илофшлэн кыщидэжыагъэхэр ежъ ылэклэ ышлыгъэх. Сэнэхъатэу зыклэхъопсырэр графическэ дизайнерыр ары.

Я 10-рэ классыр къэзыухыгъэ Брантл Сарием лъэныкыоу «Космический туризм» зыфилорэ проектмклэ я 2-рэ чыплэр кыдыхыгъ. Ныбжыкыкы зычлэхъэ еджаплэм кызырэхъадырэр, мыщ фэдэ къэгъэлэжыагъэмклэ, мыщ фэдэ къэгъэлэжыагъэмклэ емыжагъэху щытэп. Сыда плэмэ, Сарием я 8-рэ классым кыщегъэжыагъэу зеклоным пылъ, организациеу «Движение Первых» зыфилорэм и Координационнэ совет чанэу хэлэжъ, шлэныгъагъэхэр зэригъэгъотынхэм пылъ. Жанэ Мыхъамэт ыпхуыр пэщэныгъэ зыдызэрихъэрэ кружокэу «Дорога в космос» зыфилорэм зыщегъасэ, джащ фэдэу космическэ

зеклоным ыльэныкыоклэ ушэтын лощлэн проектхэм адэлажъэ.

УФ-м просвещениемклэ и Министерствэ епхыгъэу зэхэщэгъэ Обществоннэ советым хэтэу, экономикэ шлэныгъэхэмклэ докторэу, профессорэу Валентина Ивановам апэрэ шъуашэ зилэ дипломыр Бэлэкъо Надим кыритыжыгъ. Ащ ипашэу Дышъэкл Жанэ рэзэныгъэ тхыль кыфигъэшшоагъ.

Москва щыклогъэ зэфэсым тиклэлэеджаклохэр хэлэжъэнхэмклэ яшлуагъэ къарагъэкыгъэх Кошхъэблэ район администрацием ипашэу Хъамырзэ Заур, гъэсэныгъэмклэ гъэлорышлэплэм ипашэу Бэрзэдж Асиет, Блащэпсынэ къоджэ псэуплэм ипашэу Шэуджэн Къэлпъан.

Тичыплэгъу цыклогъэм ыкли ахэм яклэлэгъэджэ тафэгъушлэ, Адыгеим ыцлэ дахэклэ зэрэрагъэлуагъэм фэшл тафэраз. Тапэкли ящытху арагъалозэ лыклогъэнху, еджэгъэшхо хуынху тафэлъало.

КИАРЭ Фатим.

Тэхъутэмыкыое районым щагъэцэклэжыых

Лъэпкъ проектэу «Щынэгъончъэ ыкли шэпхъэшлэхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу шъолъыр мэхъанэ зилэ гъогоу Тэхъутэмыкыуае кыщегъэжыагъэу Отраднэм нэсырэм километритлу хуэрэ илахъ агъэцэклэжы, ар мы гъогум иятфэнэрэ километрэ кыщегъэжъ.

Сомэ миллион 45-рэ зытефэщт лощлэнхэр зыгъэцэклэрэ хызмэтшлэплэу «Тэхъутэмыкыое ДРСУ» зыфилорэр ары. Джырэ уахътэм асфальтыр зытэлыщт лъапсэр аузэнкы, трассэр бгъуитлукыи ззыпхыщт гъогубгъухэр агъэтэрэ-жыбых, ащ ыуж гъогур зэтыраутыщт ыкли тамыгъэхэр тырагъэуоштых.

Ятлонэрэ едзыгъом кыдыхэлъытагъэу автомобиль гъогоу «Инэм – Бжыхъэкы-яклэр» зыфилорэм изы лахъ агъэцэклэжыщт. Мы организацие дэдэр гъогум изэтэгъэпсыхъан дэлэжъэщт. Гъогоу лахыр анахъ дэйхэм ащыщэу, адрэхэм апэ игъэшлыгъэн фаеу Адыгеяавтодорым ыгъэнэфагъ. Ащ иотдел ипашэу Дмитрий Бороненкэм кызырелуагъэмклэ, мони-

торингэу ашлырэм ишлуагъэклэ, къоджэ псэуплэхэм ягъогу анахъ дэйхэр кыыхагъэщых. Федеральнэ шапхъэхэм адиштэу ахэр агъэцэклэжыынхэр пшъэрылхъа. Непэрэ мафэм ехуылэу муниципалитетхэм ягъогухэм япроцент 63-р шапхъэхэм адештэх.

Мыгъэ агъэцэклэжырэ шъолъыр гъогухэр эклэ кыыхащт 2025-рэ илъэсым иплан кыдыхэлъытагъэх. Зэзэгъыныгъэхэм кызырагъэнафэу, гъэцэклэжыынхэр 2024-рэ илъэсым иланыгъо мазэ ехуылэу аухынхэ фае, ау мэкьюгум ыклэм нэс Тэхъутэмыкыое районым пхырыкырэ гъогухэр эклэ зэрагъэцэклэжыщтхэм уицыхъэ тебгъэлъы хушът.

Тэхъутэмыкыое ДРСУ

«Сценэр — сищы Лэныгы!»

Актерэу, тхаклоу, драматургэу, РСФСР-м изаслуженнэ, АР-м инароднэ артистэу Чэпэе Мурат Исмахыл ыкьор кызыхыгэр илээс 85-рэ хыугэ.

Ащ ирольхэр нэм клятых, ипесэхэр шылэныгэм кыыхыгэ пычыгбох, итворчествэ кляучлэ, игашлэ зэрэщытэу театрэм фигышшоагэ, Чапай зэрилоштыгэу сценэр — ищылэныгэу.

Мурэтэ Чэпай кызыхыгэр илээс 85-рэ мыгэ зэрэхыгэм фэгэшыгэу АР-м и Лэпкэ театрэм драматургым ипесэу «Шьузабэхэр» ыгэуцужыгэ.

АР-м итеатральнэ объединение ипашэу Ацумыжэ Рустам ащ мэханэ гэнэфагэ реты.

— Чэпэе Мурат адыгэ театральнэ искусствэм хэхьоныгэ фэгышыгэу ащыш. Анахьэу уасэ фэозыгэшлырэр лэпкэ шэныр кызыгэлэгьорэ пьесэхэр зэритхыштыгэр ары. Зэхэшлэ инхэр, цыф зэфыштыкляхэр кыащызытырэ образхэр ипесэхэм ахэтых. Непи ахэр гэшлэгоных. Театрэм ылапсэ кэбгэгэунэзэ ыпэкля улыклотэн фае. Непэрэ уахьтэм зыдетэгаштэ, непэрэ шыкляхэр тэгэфедэх. Ау лэпкэ драматургием хэзгэхуагэхэр, льяпсэ фэхугэхэр зыштыдгэгэушхэрэп. Чэпэе Мурат ахэм зэу ащыш, — **elo P. Ацумыжым.**

Чэпай Мурат 1939-рэ илээсым мэкуогум Блазэпсына кышыхугэ. Дзэ Плыжым зэлашлэрэ пашэу илэгэ Василий Чапаевым ычлэ ащ фаусыгэ. Янэрэ ятэрэ колхозым хэтыгэх. Хэгэгу зошорх кызежым Мурэтэ Чэпай ятэ апэу зэуапэм лухагэхэм ащыштыгэ. 1942-рэ илээсым гэхьунэ Плыжым (Красная поляна) шыклогэ зоохэм ащыш ар хэклодагэ. Чэпай цыкляуэ ордэкэлоном зэрэфцаггэр кыыхыгэ. «Чапаев», «Броненосец Потемкин», «Мы из Кронштадта» зыфилорэ фильмхэм яплызы, ахэм ахэт ордэхэр зэригашлэштыгэх, кылоштыгэх. Чэпай еджаплэм шэзгэджэгэ клэлегаджэу Блэгэожэ Мыхамодэ нидэльфыбзэр, тхылхэр, литературэр шу ригэлэгэуыгэх.

Еджаплэр кызеухым Мурэтэ Чэпай колхозым хэхьагэ. Кьоджэ клубым шызэхашэгэ драмкружокым пае «Кьуаджэр зэщыгэ» («Скучно в ауле») зыфилорэ зы акт нахь мыхьурэ пьесэр ытхыгэагэ. Бригадэхэм, фермэхэм, гьунэгэу чылагэхэм ар кьацагэлэагэуштыгэ. Лэжьа-кляхэу колхозым хэтхэм лэшэу агу рихыштыгэ.

Театральнэ искусствэм икьэралыгэ институт (ГИТИС) иадыгэ студие шеджэштыгэхэр 1957-рэ илээсым аугьогыгэх. Ахэм Чэпай ахэфагэ. Актер

сэнаушыгэ зэрэхэлэуи еджэгэу илээсхэм кыггэшшыпкэжыгэ ыкли институтыр диплом плыжыкля кыухыгэ. А уахьтэм лэпкэ драматургием зыкылыгэу Кларэцэ Тембот, Еутых Аскэр, Хьэклэко Алий, Шьхапллэко Хьисэ, Мамый Ереджыбэ ятхыгэхэм атехыгэ пьесэхэр Адыгэ хэку театрэм шагэуцужыгэх. РСФСР-м искусствэхэмкля изаслуженнэ лофшлэшхоу, режиссерэу М. Ахэджагом ыгэуцурэ кыггэлэгьонхэм цыфхэр зэрашлэштыгэх.

1962-рэ илээсым Мурэтэ Чэпай Адыгэ хэку драматическэ театрэу А. Пушкиным ычлэ зыхьырым лоф шилэнэу регэажэ. Осетин драматургэу Георгий Хугаевым ипесэу «Песнь Софии» зыфилорэм апэрэ роль шьхалэр Чэпай кыишлыгэ. Ау апэрэ лофшлэгэ инэу ежым ылытэштыгэр Ромеш иролэу кыггэлэгьонэу «Дочь Ганга» кыишлыгэр ары. Рабиндранат Тагор ироманэу «Крушение» зыфилорэм ар тыхыгэагэ.

Клэзцыкля пшысэхэм ащыу-благэу классическэ трагедиехэм анэсыжэу Мурэтэ Чэпай иактер сэнаушыгэ зэфэшхыафыгэ. Цыфхэм агу кьинэгэ ролыбэ ащ кышлыгэ, А. Островскэм, Лопе де Вега, А.Пушкиным, Н.Думбадзе, Шьхапллэко Хьисэ, Шекспир ятхыгэхэм атехыгэ пьесэхэу театрэм шагэуцужэу гум кьинэжыгэх. А лэжьаным театрэм лутыгэ артистхэм адыгэ театрэм зыкылыгэным, хэхьоныгэ ышлыным ялахышхо халхьагэ: Клык Юр, Жэнэ Нафсэт, Пэрэныкэ Чатиб, Устэкэ Мухьтар, нэмыкляхэри. Режиссерэу Клурашынэ Аскэрий тиартистхэм зыкызылауахынымкля, лэпкэ театральнэ ис-

кусствэ тилэнымкля псэемы-блэжэу лоф ышлагэ.

Чэпэе Мурат ипесэхэр Лэпкэ театрэм икьэгэлэгьон хьалэмэтхэм зэраштыгэхэр Шьхапллэко Кьэсэй хигэу-нэфыкыштыгэ: «Чэпэе Мурат Лэпкэ театрэм идраматургыгэ. Илээс зэфэшхыафхэм ащ ипесэхэу «Батыр», «Шьузабэхэр», «Ным игупшысэхэр», «Лэнатлэм игьэрхэр» театрэм ирепертуар кьагэдэхэагэ. Муратэм ипесэхэр Мыекьуапэ и Камернэ музыкальнэ театрэ ыкли Кьэбэртэе кьэралыгэ драматическэ театрэу Налчык дэтым кьацагэлэгэуагэх».

2009 — 2010-рэ илээсхэм я 73-рэ театральнэ лэжьан тефэу УФ-м ыкли АР-м янароднэ артистэу Зыхьэ Заурбий Мурэтэ Чэпай кызыхыгэр илээс 70-рэ зэрэхьурэм ехьулэу «Шьузабэхэр» ыгэуцужагэ.

Апэрэ гьэуцужом Чэпай кыггэлэгьон едзыгьохэм пэу-блэхэр кьафишлызэ, авторым ычлыплэ сценэм кызэрэтехэ-штыгэр, джы экраным итэу, тетхагэу шылэр агэфедэзэ, спектаклэр кьагэлэагэ. Зыхьэм ар игукьэкыгэ.

Чэпай идунай зехьожым автор кьидэклягьохэр пьесэм хахыжыгэагэх. Ау мызэгэу а шылкэм видеокля кьафагэ-

зэжыгэ ыкли кыггэлэгьокля амал гьэшлэгьон кьафагэуыгэ.

— Апэ Чэпай ымакэ кьодые кьэлунэу сэгупшысэштыгэ. Етлани, сьд пае ежыи кьэмылэгьощта? — **слюагэ**, — Зыхьэ Заурбий иджэнджэшхэм ашхьэ кьырихыгэ. Шымылэжыи кьытхэт, ыпсэ театрэм члэт, кыггэлэгьоным хэт. Чылэхэм ташылэ зыхьукля, экран зышмыгэфедэ-дэуштыгэ ар хэмытэуи кьэпшлын пльэкляшт. Ау техническэ амал зилэхэм зэритхыагэу кьащыдгэлэгьощт.

Кыггэлэгьоныр цыфхэм шлухьафтын ыкли гукьэкляжэ афэхуыгэ.

УФ-м изаслуженнэ, АР-м ина-роднэ артисткэу Уджыхуэ Мариет Мурэтэ Чэпай итворчествэ осэ ин фешлы.

— Ар артист кьызырыклягэп, артист лэшыгэ. Тэщ нахьыжыгэ, ау ныбджэгэушлоу тилагэ, Ленинградскэ студийер кьэзыу-хыгэхэм гьэсэпэтхыдэ кьыти-штыгэ. Шылэныгэм бэрэ кьы-щыхэклягэ «Чэпай зыфилэшты-гэм тыкьэсыгэ» зэтложэу. Творчествэм хэт цыфхэм эмо-циер тлэкля тапэ ит. Тэ ащыгум ныбжыклягэхэмкля тлорэр шьыпкэ дэдэу кьытхыжэу, хэдгэжэагэу кьатло зыхьукля, джа чыплэм кьытпэмыуцоу, ау шьабэу, дахэу кьыдгуригэа-

штыгэ. Ащ фэдэ цыфыбэ кол-лективым хэтынэу хьурэп. Ащ фэдэу шытым уасэ фэошлы. Етлани, Мурэтэ Чэпай драматург лэшыгэ, непэрэ дунаим шы-хьурэр кыггэлэгьон ыпэкля-штыгэ. Ащ фэдэу ипесэу дгэу-цужагэр «Лэнатлэм игьэрхэр зыфилорэр ары. «Шьузабэхэр» ящэнэрэу агэуцужыгэ. Сьда плэмэ пьесэм кьыишлыгэу зом кьинэу, хьазабэу цыфхэм шэщэчирэр, сабийхэр ибэхэу кьызэрэнагэхэр, ящылэныгэ кьин зэрэхьурэр ары. Етлани, кьыхэзгэшымэ сшлорэр, апэу лэкляб шыпсэурэ адыгэхэм за-фэзыгэзагэр, апэгьоклягэр Чэпай ары. Адыгэхэм зэкля-ми «кьеблагэ» тэло, ау ахэм уафэулуэн фэягэ, сьда плэмэ Адыгэ хэкум кьырагэхэщты-гэхэп, Краснодар нылэп кьы-нэсыштыгэхэр. Турист билетыр ащэфэти кьызыкляхэклэ, гугэ-штыгэхэ зы сыхьат нэмылэми ялэ зыхьукля, кьыдэхьанхэш, тиадыгэ чыпэхэр зэрагэлэгьун-хэу. Чэпай инэуасэхэр кьин зэфэшхыафхэм алхырыкляхэзэ хэкум кьаклоштыгэхэ. Мылэку-шхуи имылау, ыгукля инэу, баеу шытыгэ, ахэм апэгьокляу, кьы-щэжэу, кьадеклякляу, агу жьы дэгэклэу ялагэ. Ащкля тишсы-тэхуи кьаклоштыгэхэ. Арышэ, Чэпай игугэу пшлын зыхьукля, кьэплоштыр бэ. Артист кьызырыклягэп, кьэш-нонымкля, ордэ кьэлэномкля лэ-пэлэсэныгэшхо хэлэыгэ. Сьд фэдэрэ лэныкьокля артистыр зэрэщытын фаеи фэдэу шытыгэ. Зэклямэ кьадэмыхыгэми, ежэ кьыдэхыгэр бэ — ролышхохэр кьышлыгэхэ, итхыгэхэр дгэу-цужэхэ, — **кызыфыхысыжыгэ Уджыхуэ Мариет.**

Мурэтэ Чэпай лэклябым шы-псэурэ тилэпкэжэуахэм апае кыггэлэгьон пчэагэхэр Тыр-куем, Сирием, Иорданием, Из-раиль, нэмыкля кьэралыгьохэми кьащитыгэхэ. Мэкьэ лэтыгэ дахэу илэмкля ордэхэр кьылошты-гэхэ, спектаклэхэм ащыш пычы-гьохэр кыггэлэагэуштыгэхэ. Дунаим шыпсэурэ адыгэхэм ялэпкэ шлэжэ кыггэуштыгэ-ным, лэпкэ культурэмкля зэфэ-щэгэнхэм илахышхо хилхьагэ.

Актерэу, тхаклоу, драматургэу, эдзэклэклоу зэрэщытыгэм имы-закьоу, илээс зэфэшхыафхэм АР-м культурэмкля иминистрэу, Адыгэ драматическэ театрэм ипашэу лоф ышлагэ.

Гэхьагэу илэхэм апае Мурэтэ Чэпай Адыгеим и Кьэралыгэ тынхэр кьафагэшшоагэхэ. Ар АР-м и Кьэралыгэ премие илауреат, медалэу «Адыгеим и Шытхьузехэ» зыфилорэр кьы-лэжыгэ.

Чэпай Мурат ищылэныгэрэ итворчествэрэ Лэпкэ театрэм, лэпкэ драматургием, лэпкэ искусствэм фэзыгэшшошэгэ цыф. Ащ фэдэу тарихым ыкли цыфхэм яшлэжэ кьыхэнагэ.

ТЭУ Замир.

Сурэтхэр: АР-м итеатральнэ объединение.

Джырэ лъэхъаным, цыфхэр нахьыбэу зэхэхэхэ зышыхьугъэм, пцэрыхьэлпэ пчъагъэхэм яншанэхэр зэхэк'ухьэх, яфэмэ-бжымэхэр зетехьэх. Ац пае лъэпк'э шхыныг'охэм язытет. ялэшлугъэ

БРИКС-м иджэгунхэр

Хьакъуй Амир иджэрз медаль

Экономическэ купэу «БРИКС» зыфилорэм хэхьэрэ кэралыгьохэм яджэгунхэр Казань шырагъэжыагъэх. Цыф лъэпкэ зэфэшхьафхэм, анахьэу спортсменхэм, зэпхыныгъэу, ныбджэгъуныгъэу азыфагу илър гъэпытэгъэныр мыщ ипшъэрыль шъхьаI.

Мэфэ 12-м кыкIоцI хэгъэгу 90-мэ кьарыкIыгъэ нэбгырэ 5000 фэдизыр спорт лъэпкэ 27-кIэ зэнэ-

кьокъущтых. Апэрэ мафэм Урысыем иллыкIохэм медаль 16 кьахыгъ, ахэм ащыщэу 10-р дышъэх.

Лъэшэу тигуапэ хъугъэ кэралыгьом икомандэ хэт бэнакIоу Хьакъуй Амир джэрз медаль

кыизэрихыгъэр. Ар зыхэлэжьэгъэ зэнэкьокъум нэбгыри 150-рэ кьекIолагъ. Абхъазым, Белоруссием, Болгарием, Бразилием, Венесуэлэ, Египет, Израиль, Иран, Кыргызстан, Монголием, Молдавием, Таджикистан, Тьркуем, Узбекистан ыкIи Урысыем ялыкIохэм заушэтыгъ. Тибатыр итренырх Делэкъо Адамрэ Гьомлэшк Алырэ.

Шы спортыр

Мыекъуапэ щыкIошт

Шы спортымкIэ гъэмэфэ зэнэкьокъухэр непэ республикэ ипподромым щыкIоштых. Адыгеим имедицинэ IофышIэхэм ыкIи Урысыем и Мафэ афэгъэхыгъэ шлухьафтынхэр Iофтхьабзэм хэлажьэхэрэм аратыштых.

Шыгъачъэм дакIоу республикэм итворческэ купхэм ыкIи иартистхэм кьагъэхъазырыгъэ концертым цыфхэр еплъынхэ альэкIышт. Джащ фэдэу Iэпэласэхэм якъэгъэлэгъон рагъэкIокIышт, кIэлэцIыкIухэм апае мастер-классхэр зэхашъштых, аттракционхэм Iоф ашIэшт. Iофтхьабзэр сыхьатыр 11:30-м рагъэжьэшт.

Йогэм ифестиваль

Ятфэнэрэу зэхашъ

Йогэм ифестиваль ятфэнэрэу республикэм икьэлэ шъхьалэ мэкуогуи и 23-м шырагъэкIокIышт. Ащ кIэщакIо фэхьугъэх Адыгэ Республикэм физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитетрэ АНО-у «Физическэ культурэмрэ спортымрэ хэхьоныгъэ ашIыным Iэпылэгъу фэхьугъэнымкIэ Гупчэмрэ». Iофтхьабзэр кьэлэ гупчэ паркым щыкIошт.

Мы лъэныкъом фэгъэзэгъэ еджэпIэ анахь дэгъухэм ялыкIохэу Краснодар краим, Адыгеим Iоф ащызышIэхэрэм нахьыжъхэм ыкIи кIэлэцIыкIухэм апае мастер-классхэр кьатыштых. Джащ фэдэу концерт программэр, лекциехэр якIи ермэлыкьыр ащ кьыдыхэлъытагъэх.

Йогэм имафэ Сурья Намаскар икомплекс игъэцэкIэнкIэ кьызылаухышт, ащ ипэублэр пчэдыжъым сыхьатыр 6:30-р ары.

Зэхъышагъэр ыкIи кьыдзэыгъэкIырэр: АР-м лъэпкэ IофхэмкIэ, IэкIыб кэралхэм ащышсэурэ тильэпкэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: 385000
кь. Мыекъуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр: 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79

Редакцием авторхэм кьаIихьэрэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сагъыркхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIэгъэкIожьых.
E-mail: adygoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр: УФ-м хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыгъыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Тьмыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр АО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр 4133
Индексхэр П 4326 П 3816
Зак. 994

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьалэр МэщIэкъо С. А.

Редактор шъхьалэм игуадзэр Тэу З. Дз.

ПшъэдэжIыжь зыхьырэ секретарыр Тхьаркьохьо А. Н.